Arkivsak 2015/556-87

Porsanger kommune

Porsáŋggu gielda

Porsangin komuuni

Landbruksplan for Porsanger kommune 2017-2024

Sektorplan

VISJON:
Landbruk en fremtidsnæring

«Produksjonsinntektene fra jordbruksbedriftene i Porsanger er beregnet til over 21 millioner kroner. Sysselsettingen er beregnet til 27 årsverk»

Vedtatt i kommunestyret 23.03.2017 PS sak 14/17

Bakgrunn
I kommunestyret i mai 2015 blir det vedtatt å utarbeide en landbruksplan for kommunen i løpet av 2015 og 2016. Veileder for arbeid med tiltaksrettede oversiktsplaner (veileder landbruksplan) vil gi utgangspunkter for arbeidet heter det i vedtaket.

Visjon
Landbruksplan for Porsanger kommune 2017-2024 har følgende visjon:

VISJON:
Landbruk en fremtidsnæring

Mål
Følgende mål for utarbeidelse av landbruksplan i Porsanger kommune ble satt av kommunestyret i mai 2015;

- Å få et sektorinnspill i kommuneplanen.
- Å få forvaltningsverktøy for kommunen som landbruksmyndighet
- Å gi grunnlag for utvikling av landbruket, økt aktivitet og nye tiltak innen landbruksnæringen
- Å synliggjøre landbrukets interesser, verdier og samfunnsansvar, og sette landbruket på dagsorden i kommunepolitikken

Målgrupper for dokumentet er;

- Forvaltningen på kommunenivå inklusivt landbruksmyndighet og planforvaltningen
- Kommunepolitikerne og lokalbefolkningen i Porsanger
- Næringslivet generelt og landbruksforetak spesielt

Hvorfor landbruksplan
Kommunen er landbruksmyndighet og har ansvar for å ivareta landbrukets interesser i et helhetsperspektiv. Gjennom arealpolitikk forvalter kommunen den viktigste forutsetningen for å drive landbruket; tilgang til arealer til matproduksjon. Kommunene har de senere årene fått overført juridiske og økonomiske virkemidler som berører landbruksnæringene noe som ytterligere aktualiserer behovet for overordnete planer for landbruksområdet. Fra tidligere har kommunen ingen gjeldende overordnet plan for jordbruk og skogbruk.
De fire overordnede mål for norsk landbruks- og matpolitikk er: matsikkerhet, landbruk i hele landet, Økt verdiskaping og bærekraftig landbruk (Landbruks- og matpolitikk. Velkommen til bords. Meld.St. 9.Det kongelig landbruks- og matdepartement 2011-2012).
Arealplanlegging er en viktig oppgave for kommunene. Planleggingen skal ta hensyn til ulike formål og samfunnsinteresser og balansere lokale ønsker mot nasjonale interesser og mål. Viktige jordbruksarealer er en slik interesse. Nasjonal jordvernstategi ble vedtatt i Stortinget 8.12.2015 Dyrkbar jord er en begrenset ikke-fornybar ressurs. Jordvern er en samfunnssak. Kommuner og fylkeskommuner har en viktig rolle i å følge opp målene i sin planlegging. Kommunene har en viktig rolle gjennom å planlegge og behandle saker etter plan- og bygningsloven og jordlova.

Landbruksplanen må ses i sammenheng med de kommunale planprosesser etter plan- og bygningsloven. Landbruksdepartementet anbefaler at planen gis status som sektorplan. Porsanger kommune jobber med kommuneplanen (samfunnsplan og arealplan). Landbruksplanen vil gi innspill til kommuneplanarbeidet om arealvurdering, politiske prioriteringer, virkemiddelbruk osv. For å få til dette må arbeidet med landbruksplanen komme i forkant av kommuneplanprosessen. Landbruksplanen kan bla gi grunnlag for arbeid med kommuneplanens tekstdel. Tiltak kan synliggjøres i handlingsprogram og budsjett. Det er viktig at arealvurderingene i landbruksplanen gir signaler om arealdisponeringen i kommuneplanens arealdel. Dette kan gjøres ved at temakart over viktige produksjonsarealer vedlegges kommuneplanen. En kan gi signaler om hvor i LNF-områdene det er aktuelt med tiltak, ved å foreslå bestemmelser eller veiledende retningslinjer til kommuneplanens arealdel.

Gjennom planlegging etter plan- og bygningsloven fatter kommunene bindende beslutninger om arealbruken. Landbruket er en arealavhengig sektor som driver sin virksomhet i områder avsatt til landbruk- natur- og friluftsformål. I områder med utbyggingspress oppstår det ofte sterke ønsker om å ta slike arealer til utbygging. Landbruksplanen kan være et styringsdokument som legger grunnlag og premisser for kommunens planlegging. En kan dermed se eventuelle arealkonflikter i forkant, i stedet for å foreta enkeltvurderinger etter hvert som konfliktene oppstår.

Landbruksplanen kan gi oversikt over hele næringens areal- og ressursbruk og behov.
Landbruksplanen er en sektorplan som ikke er underlagt samme omfattende behandling som planer etter plan- og bygningsloven. Landbruksplanen vil ikke ha rettsvirkning slik som kommuneplanens arealdel og reguleringsplaner. Noen kommuner har imidlertid landbruksplan som en kommunedelplan, men det er ikke vedtatt for Porsanger kommune sin landbruksplan i denne omgang.

Landbruksplanen kan ikke styre bruken av de økonomiske virkemidlene som går til hver enkelt bruker og som er forhandlet fram i jordbruksoppgjøret. For tilskuddsmidler gårdbrukere må søke spesielt om, kan landbruksplanen gi signaler om hva som bør prioriteres ved behandling av søknader.
Planen kan gi overordnete retningslinjer for kommunens myndighetsutøvelse på områder som berører landbruket som igjen bla kan gir forutsigbarhet i næringen.

Styrende dokumenter og lovverk
Kommunal landbruksforvaltning styres av en lang rekke nasjonale føringer i dokumenter, lovverk, forskrifter og rundskriv eksempelvis stortingsmeldinger, jordbruksforhandlinger, jordvernstrategier, jordloven, konsesjonsloven, skogloven, satsing på kulturlandskap og politiske signaler. Regionalt finnes det bla egne bygdeutviklingsprogram, miljøprogram, landbruksstrategier for Finnmark, handlingsplaner, veileder for bruksvern av jordressursene og forskrifter. Kommunalt finnes det også en del føringer for landbruket, bla kommuneplanens samfunns- og arealdel(begge under revidering), kommunalt planprogram fra 2013, forvaltningsplan for grågås, strategisk næringsplan(under revidering), oversiktsplan skogbruk, forvaltningsplan utvalgt kulturlandskap, kommunalt delegasjonsreglement, retningslinjer for primærnæringsfond, kommunal tiltaksstrategi for miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap, kommunal forskrift til hundeloven, handlingsplan beitedyr i rovdyrutsatt utmark(ikke revidert).

Avgrensing av planen
Med bakgrunn i bla tidsaspektet for utarbeides av denne landbruksplanen har det vært prioritert å la planen innehold status og mål innen for jordbruk og skogbruk. I tillegg har det vært ønskelig at landbruksplan har en kartdel som bla viser plassering av kommunens landbrukseiendommer, landbruksforetak, beiteområder og installasjoner i beitefelt mm.

Prosess
Sektorstyre for næring, forvaltning og kommunalteknikk har fungert som styringsgruppe for arbeidet. Den offisielle oppstarten på arbeidet var 18.01.2016. På sektorstyremøte 27.01.2016 ble det vedtatt en fremdriftsplan og en arbeidsgruppe bestående av: 1 representant fra Bondelaget i Porsanger, 1 representant fra Bonde- og Småbrukerlaget i Porsanger, 1 politiske representant fra Porsanger, jordbrukssjefen i Porsanger som representant fra administrasjonen. Jordbrukssjefen blir sekretær for gruppa. Valgte representanter til arbeidsgruppen for utarbeidelse av landbruksplanen:

representerer	*fast medlem*	*vara*
Porsanger bonde- og småbrukerlag	*Margit Mathisen*	*Karl Even Paulsen*
Porsanger bondelag	*Einar Andersen*	*Kenneth Eliassen*
Politisk representant	*Torkjell Johnsen*	*Hans Magnus Thunestvedt*
Fra Administrasjonen	*Ingrid Golten, jordbrukssjefen*	
Skogbruk	*Tor H. Sund, skogbrukssjefen i Finnmark*	

Arbeidet med Landbruksplan for Porsanger kommune 2017-2024 har vært gjennomført i all hovedsak våren 2016. Porsanger kommune vil takke arbeidsgruppen for deres innsats, landbruksforetakene i kommunen for gode innspill underveis, skogbrukssjefen i Finnmark og alle andre som har vært involvert i ferdigstillingen av dette dokumentet.

Revidering og årlige handlingsplanen

Landbruksplanen skal legge føringer for landbrukssektoren i videre arbeid med kommuneplan og andre kommunale planer. Planen skal revideres minimum hvert 2. år, eller oftere når en ser behov for det, bla i forbindelse med utarbeidelse av annet kommunalt planverk. Det skal utarbeides egne årlige handlingsplaner til planen i forbindelse med utarbeidelse av budsjett og virksomhetsplaner i kommunen.

Del 2 Status

2.1. Status jordbruket i Porsanger kommune

Innledning
Jordbruk har vært, og er fortsatt en viktig næring for kommunen. Porsanger har ca. 10 000 dekar dyrket mark og er en utviklingskommune innen landbruk i Finnmark. Porsangers geografi har opp gjennom tidene lagt til rette for kombinasjonsnæring mellom jordbruk og fiske, og disse næringene har vært viktige innenfor både den samiske, kvenske og norske kulturen i kommunen.

Porsanger kommune er i dag den fjerde største jordbrukskommunen i fylket med opp mot 35 gårdsbruk i drift. De fleste gårdsbrukene ligger langs Porsangerfjorden fra Olderfjord i nordvest til Brenna i nordøst. Kommunen har flest foretak med sauehold, men også melkebruk, noen grovfôrprodusenter og enkelt andre produksjoner. Næringen har i underkant av 200 melkekyr og ca 1.500 vinterfôra sauer. Det beiter i underkant av 4.000 sauer og lam på utmarksbeite. Antallet gårdbrukere i Porsanger har i de senere årene vært svakt økende, flere av brukene øker sin produksjon, og det har vært en del generasjonsskifter.

Jordbruket bidrar til levekraftige bygder og arbeidsplasser i distriktene, og har uvurderlig betydning som bærer av språk og kultur. Til tross for lange kalde vintre og middeltemperatur fra mai til september på ca. 9 ◦C, har denne primærnæringen en god produksjon av landbruksprodukter.

Verdiskaping og sysselsetting av jordbruket
Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning(NILF) gjennomfører analyser på verdiskaping og sysselsetting av jordbruket. I notat 2014-15 for Finnmark kommer Porsanger kommune ut som en kommune med forholdsvis stor verdiskaping i jordbruket regnet ut per innbygger, se tabell under;

Tabell 3.6 Verdiskaping og sysselsetting per innbygger i enkelte kommuner i Finnmark

Kommune	Produksjonsinntekt per innbygger, tusen kroner	Verdiskaping per innbygger, tusen kroner	Arbeidsforbruk i jordbruket per innbygger, timer
Tana	23 300	9 600	44
Nesseby	11 300	5 100	28
Lebesby	8 200	2 500	14
Karasjok	5 100	2 200	9
Porsanger	5 300	2 100	12
Alta	5 100	2 000	9

Tabell 2: fra notat 2014-15 verdiskaping og sysselsetting av jordbruket i Finnmark utgitt av Norsk institutt for landbruksøkonomisk forskning(NILF)

Verdiskapingen i melkeproduksjon var i 2014 på 5 284 000 med en sysselsetting på 11 årsverk. Porsanger er en av de største sauekommunene i Finnmark. Verdiskapinga for sau har økt fra år 2009 til 2014 da den var på 3 066 000. Sysselsettingen på sau har vært stabil på 15 årsverk. I tillegg kommer verdiskapingen på bla storfekjøtt, fjørfe, potet og grønnsaker. **Produksjonsinntektene fra jordbruksbedriftene i Porsanger som søkte produksjonstilskudd i 2014 var på 20 900 000,-. Sysselsettingen er beregnet til 27 årsverk.**

Produksjon av melk og kjøtt

Det produseres over 1 million liter melk i Porsanger kommune pr år. Det er mer en forbruket av meieriprodukter for innbyggerne i Porsanger. Det produseres over 30 tonn sauekjøtt og mer enn 60 tonn storfekjøtt pr år fra landbruksforetakene i kommunen. Kjøttforbruket i Norge var i 2014 på ca 75 kg pr innbygger i følge tall fra helsedirektoratet (Utvikling i norsk kosthold 2015 IS 2382) Tallene viser at kommunen ikke er selvforsynt med kjøtt om en kun tar hensyn til produksjon av storfe og sauekjøtt. Det rekker bare til 1200 mennesker. Kommunen har også landbruksforetak som driver potetproduksjon og produksjon av bær, urter og grønnsaker. Mye av dette selges lokalt. Flere foretak produserer fór for salg.

Produksjonsarealer

Gårdbrukerne i kommunen har over 11000 da jord i drift. Dette er både fulldyrket jord, overflatedyrket jord og innmarksbeite. Produksjonsarealene ligger spredt i stor deler av kommunen med særlig mye arealer i drift i Olderfjord/Kistrand, Billefjord og omegn, Lakselv og omegn samt Børselv. Det er flere steder i kommunen mangel på dyrka arealer i dag og behov for nydyrking. I andre deler av kommunen som utover fra Børselv, er det mye brakke jorder. Mye av jordbruksarealene er leiejord både fra Finnmarkseiendommen(FeFo) og andre private.

Produksjonsbedrifter

Bøndene har mulighet til å søke om produksjonstilskudd to ganger pr år. Ved søknadsomgangen i august 2015 var det 35 søknader om produksjonstilskudd i Porsanger. Disse foretakene er viktig produksjonsbedrifter i kommunen. Antall melkebruk har gått ned mens produksjonen har hold seg stabil. Sauetallet har holdt seg stabilt siden 2009.

Tabell 3: Landbruket i Porsanger i tall (fleste tall fra 2014)

Dyrket areal	10 090 dekar
Innmarksbeite	1 637 dekar
Totalt jordbruksareal	11 727 dekar
Antall bruk (tall fra 2015)	35
Antall melkebruk	8
Antall sauebruk	17
Antall bruk med storfe (uten melk)	1
Antall potetprodusenter	1
Andre produksjoner (hest og forproduksjon)	8
Årlig melkeproduksjon	1 023 290 liter
Årlig kjøttproduksjon stofe	60 775 kg
Årlig kjøttproduksjon lam og sau	30 052 kg
Årlig ullproduksjon	6300 kg
Landbrukseiendommer	447
Antall landbrukseiendommer med bosetting	212

Antall bebygde landbrukseiendommer	85 %
Prosentandel av befolkningen som bor på landbrukseiendom	12,2 %
Beitelag/sankelag	3

Utmarksressursene

Beitelag
Porsanger kommune har 3 aktive beitelag; Kolvik og Omegn beitelag, Lakselv/Brennelv beitelag og Olderfjord og Smørfjord saualslag. Kart over disse beiteområdene finnes i kartdelen av landbruksplanen. Det ble for ca 10 år siden gjort beitegranskinger i beiteområdene til Kolvik og Omegn beitelag, Olderfjord og Smørfjord beitelag, og Oldereidnesset som er ett av flere beiteområdet til Lakselv og Brennelv beitelag. Disse kartene gir gode oversikter over beiteverdier innad i beiteområdene og hvor mye beitedyr som tåles.

Beitedyr og lovverk
Bruk av husdyr for å høste fòrressursene på innmark- og utmarksbeite er viktig for økonomien i næringen og er regulert gjennom lovverk og forskrifter. Porsanger kommune har eksempelvis egen forskrift til hundeloven som blant annet regulerer båndtvang ut over loven for vern av viktige sauebeiteområder. Både de som har dyr og de som ferdes der det går beitedyr, bør kjenne til hvilke lover og regler som gjelder i beitespørsmål. Kommunen har og to områder som er fredet for reinbeite som følge av behovet for beiteområde for sau. Disse områdene er Bringneshalvøya og Olderreidnesset. Kart over disse områdene finnes i kartdelen av landbruksplanen.

Rovvilt
I Porsanger kommune er det større bestander av gaupe og jerv. I tillegg har det vært bjørn i kommunen enkelte år. Kommunen har også store bestander av havørn og kongeørn. Rovvilttap har vært et problem for saue- og reindriftsnæringa i Porsanger i flere 10 år. Kommunene i Vest-Finnmark har gjennom midler fra fylkesmannens miljøvernavdeling en ansatt som jobber med disse problemstillingene og forebyggende tiltak. Denne prosjektkoordinatoren er ansatt i kommunen og har kontorsted på rådhuset i Lakselv. Det er også egen stilling for Øst-Finnmark som sitter i Nesseby. Rovviltnemda for region 8 styrer arbeidet til disse stillingene. Porsanger har tidligere utarbeidet egen handlingsplan for beitedyr i rovdyrutsatt utmark og kommunen har eget skadefellingslag for rovvilt.

Forvaltningsområder for rovvilt
Stortinget har bestemt at det skal være både rovvilt og beitedyr i utmarka. En del av forliket er at det skal være bestemte bestandsmål for de ulike rovdyra, og det er utarbeidet forvaltningsområder for rovvilt og A- og B-områder. I Porsanger er det forvaltningsområder for jerv og gaupe. Kart over disse finnes i kartdelen av landbruksplanen.

Forvaltning og næringsutvikling

Administrasjon
Porsanger kommune har egen jordbruksadministrasjon med en ansatt i tillegg til litt bistand spesielt på arbeidet med gårdskart. Jordbruksadministrasjonen ligger pr i dag inn under teknisk avdeling med kontorsted på rådhuset i Lakselv. Finnmark har felles skogbrukssjef med kontorsted i Alta. Kommunene har både forvaltnings- og næringsutviklingsansvar i forhold til jordbruk og skogbruk.

Næring i utvikling
Tilgang til arealer som er produktive er viktig for utvikling av landbruksnæringen. De siste årene har landbruket i Porsanger hatt en økning i antall produksjonsbedrifter. På en del gårder har en tilleggsnæringer som eks Inn på tunet, vedproduksjon, fjordfiske og videreforedling.

Inn på tunet er et samlebegrep for tilrettelagte tilbud på gården for enkeltmennesker eller grupper. Gjennom Inn på tunet kan gården være en ressurs for opplæring, omsorg og arbeidstrening. Landbruks- og matdepartementet har laget en nasjonal stategi for Inn på tunet og det er laget eget kvalitetssystem for ordningen. Porsanger kommune laget i 2010 brosjyre for Inn på tunet, og i ettertid har flere foretak i Porsanger fått kvalitetsgodkjenning for denne ordningen.

Utviklingsprosjekt
Prosjektet Jordbruk og vekst i Ávjovárri er et samarbeidsprosjekt mellom landets tre største kommuner: Kautokeino, Karasjok og Porsanger. Ávjovárriprosjektet er et treårig prosjekt som skal bidra til en positiv utvikling og skape innovasjon, vekst og bedre lønnsomhet innen jordbruket. Prosjektet jobber for å bidra til nysatsning i form av oppgraderinger og nyetableringer. Prosjektet ble startet i 2013 etter flere år med negativ treng i jordbruket i disse kommunene. Hovedmålet er å snu en negativ trend innen husdyr- og planteproduksjon. Målgruppa er gårdbrukere og potensielle etablerere innen jordbruk og tilleggsnæringer i Ávjovárri. Prosjektets fokus er rekruttering, driftsøkonomi og driftsplanlegging, driftsbygninger, tilleggsnæringer, generasjonsskifte, arealutfordringer, jordformidling og beite- og rovviltproblematikk. Prosjektet har vist seg veldig nyttig bla pga at rådgivningsapparatet for landbruket i Finnmark er kraftig redusert. Porsanger kommune som vertskommune, har søkt om videreføring av prosjektet under navnet SápmAgri og med flere deltakende kommuner.

Landbrukets samfunnsoppgaver og miljøgoder

Norsk landbruk sin viktigste samfunnsoppgave er å sikre nok, trygg og variert mat av god kvalitet. Landbruket bidrar til bosetting og næringsliv over hele landet, og miljøgoder som bevaring av biologisk mangfold, kulturlandskap og skogens og jordas funksjon som karbonlager. Landbruket spiller også en viktig rolle for videreføring av tradisjonell kunnskap og kultur.

Kulturlandskapet
Kulturlandskapet er ett av landbrukets miljøgoder. Gjennom landbruksdriften særlig med dyr på utmarksbeite opprettholdes stier, trokk, biologisk mangfold og utsikt.

Utvalgt kulturlandskap i Porsanger
Goarahat og Sandvikhalvøya i Porsanger er spesielt utvalgt av myndighetene som ett av Norges 22 kulturlandskap innen jordbruket. Tiltaket en frivillig ordning for å ta vare på biologisk mangfold og kulturhistoriske verdier. Grunneiere, gårdbrukere og lokalbefolkning er viktige for å styre arbeidet i samarbeid med kommunen. Satsingen Utvalgte kulturlandskap i jordbruket er en oppfølging av nasjonale mål om å ivareta kulturlandskapet. Dette er et samarbeid mellom landbruksmyndigheter og miljømyndigheter. Til forskjell fra mange andre virkemidler, er satsingen ikke hjemlet i lov og forskrift. På fylkesnivået er fylkesmannens landbruksavdeling tillagt rollen som koordinator og er tilskuddsforvalter på vegne av staten. De samarbeider med fylkesmannens miljøvernavdeling og regional kulturminneforvaltning (fylkeskommunen og Sametinget). Kommunen har også en sentral rolle som tilrettelegger og kontaktpunkt. Forvaltningen av områdene skal ha lokal forankring – det er blant annet ønskelig at kommunene ivaretar hensyn til områdene i kommuneplanens arealdel. Det er laget egen forvaltningsplan for området som kommunen politisk har gitt sin tilslutning til. Planen har varighet til 2018
Begrunnelsen for utvelgelsen er at området ligger i et sjøsamisk område, er rikt på kulturminner blant annet med tufter fra yngre steinalder, og har bergkunst og samiske sagn knyttet til dolomittsøyler i Trollholmsund. Viktig er også naturtypen «naturbeitemark», som oppstår i utmark preget av beiting av husdyr. Denne naturtypen er i sterk tilbakegang, og er tilholdssted for stedegne og rødlistede arter.

Biologisk mangfold
Porsanger kommune har et unikt biologisk mangfold og mange arter og lokaliteter av naturtyper som er knyttet til kulturlandskapet og avhengig av beitedyr i utmarka, særlig mange naturbeitemarker av høy nasjonal verdi. I kommunen er det registret 9 slåttemarker med nasjonal eller regional verdi. Slåttemarker er utvalgte naturtyper som det gis egen nasjonale midler til for å skjøtte. Flere av slåttemarkene i Porsanger holdes i drift gjennom årlig slått.

Klimaendringer
Klimaendringene gir nye utfordringer og nye muligheter for landbruket i nord. Porsanger kommune er en av flere kommuner som har deltatt i forskningsarbeid knyttet jordbruk og klimatilpassing hvor formålet var å vurdere hvordan fremtidige klimaendringer vil påvirke landbruket og hvordan bøndene klarer og tilpasse seg disse endringene. Scenarier som er utarbeidet i bla dette arbeid viser noe økt nedbør i kommunen og økt temperatur samt forlenget vekstsesong- i ytre kyststrøk av Porsanger opp til 4 uker. Forskerne mener det bla kan blir gunstigere forhold for potetdyrking. Forskningsresultatene viser at bøndene har gode forutsetninger for å dra nytte av mulighetene som kommer med forlenget vekstsesong. Forhold som kan redusere tilpasningsdyktigheten er strukturpolitikken(større bruk) og støtteordningene viser resultatene. Det er utarbeidet egne klimapolitiske mål for landbruket for å bla redusere klimagassutslippene fra landbruket.

Infrastruktur

Gårdkart - AR5 - Kart over landbrukseiendommer:- landbrukseiendommene i Porsanger er del av den nasjonale geografiske infrastrukturen og en del av et felles offentlig kartgrunnlag. For foretakene i landbruket er det viktig å ha oversikt over eiendomsressursene. I dag kan man gå inn på kartene over eiendommene og få opp arealressurskart, ofte kalt for gårdskart. De vanligste arealressurskart er AR5. AR står for arealressurskart og 5 står for målestokk 1:5 000 Det er kommunen som har ansvar for kontinuerlig ajourhold av AR5. AR5 skal vise arealtilstand, ikke bruk og skal dekke behov innen arealplanlegging, landbruksforvaltning og landbruksnæringer i Norge.

Landbrukstilknyttet næringsmiddelindustri
I dag er det to meieri i Finnmark. Disse drives av samvirkeorganisasjonen Tine og ligger i Tana og Alta. Kjøtt blir levert til slakteriet i Karasjok som drives av samvirkeorganisasjonen Nortura. Disse landbrukssamvirkeorganisasjonene er viktig for næringen for levering, rådgivning og kompetanseheving. Flere landbruksforetak i Porsanger kjøper tilbake slakt og videreforedler før salg.

Annen landbrukstilknyttet næringsvirksomhet
Veterinærer: i følge lov om veterinærer og annet dyrehelse-personell § 3 a skal kommunene sørge for tilfredsstillende tilgang på tjenester fra dyrehelsepersonell. Kommunene har ansvar for å organisere en klinisk veterinærvakt utenom ordinær arbeidstid. Porsanger kommune har samarbeidsavtale med kommunene Lebesby, Gamvik og Nordkapp om denne ordningen. Porsanger er vertskommunen for denne interkommunale ordningen. Kommunen har i tillegg driftsavtale med noe veterinærere som gjelder prioritering av produksjonsdyr innenfor primærarbeidstiden kl. 08-16.

Bilde 1 Bildet skal illustrere noen særtrekk for kommunen som kan være utfordringer eller muligheter alt etter som hvordan man ser det.

2.2. Status skogen i Porsanger kommune

Porsanger er en av 4 barskogkommuner og i følge landsskogtakseringen er det vurdert til å være ca 369 km^2 produktiv skog, som tilsvarer vel 7.5 % av alt areal i kommunen, i dette inngår også vernede og båndlagte områder.
Kommunen er kjent for å ha verdens nordligste furuskog – i Stabbursdalen nasjonalpark samt verdens nordligste furuforekomst – i Børselv.

Det er ca 1016 km2 skogkledt areal i kommune herav ca 896 km^2 innenfor 10 km fra nærmeste veg. Den drivverdige furuskogen er hovedsakelig i Skoganvarre. Drivverdig barskogareal er på 24500 daa og drivverdig lauvskog er på ca 12500 daa, her inngår det mye privatgrunn. Nyttbart skogareal er på 253 km2, men mye ligger langt fra veg.

Båndlagte områder er på 1107 km^2 , dette utgjør ca ¼ del av kommunen er båndlagt som 1 nasjonalpark, 1 landskapsvernområder og flere naturreservat. Mye av verneformålene er skogvern.

Produktiv skog er skogkledt areal som produserer mer enn 100 liter trevirke pr dekar og år. I lauvskogen oppnår vi på de beste steder en årlig produksjon på over 350 liter pr. dekar, mens snittet ligger på rundt 200 liter. Furuskogen har en snittproduksjon på 160 liter virke pr dekar.

Skogen i Porsanger har vært en viktig del av næringslivet i Porsanger kommune, i Østerbotn og Skoganvarre var det i sin tid stor sagbruksvirksomhet.

Skognæringa bidrar til at skogen er der også for allmenheten, viltet og det biologiske mangfoldet.
I dag er det om lag 10 bedrifter personer som helt eller delvis har sitt virke i primærskogbruket eller som videreforedlere. Mesteparten av det som avvirkes går til oppvarming, og fjernvarmeanlegget vil alltid være viktig for skogentreprenørene så lenge det er virksomhet.

Det er få og små granplantefelter i kommunen, men i disse granplantefeltene er årlig produksjon om lag det dobbelte av det som skjer i furuskogen. Furua på våre breddegrader har en forholdsvis høy andel kjerneved. Kjerneveden er impregnert fra naturens side, og trevirket egner seg derfor for en rekke spesialprodukter. Naturlig foryngelse av furu er relativt lett, men det tar vanligvis rundt 10 år mellom hvert frøår. Derfor er det en fordel å plante ettårige furuplanter av stedegne frø slik at skogen kommer raskt i produksjon. Plantefeltene bidrar også til et stort mangfold av flora og fauna på landskapsnivå.

«Uproduktiv skog»
Omtrent 253 km^2 lauvskog er uproduktiv skog. Det er lett å tenke at «uproduktiv skog» ikke har verdi, men det er stort sett i disse områdene Porsangers befolkning henter sin fyringsved!

Skogen i klimasammenheng
Sammen med furuskogen er lauvskogen også en betydelig karbondioksydfanger og et stort karbonlager.
Gjennom fotosyntesen har skogen en stor og sentral rolle som oksygenprodusent og karbonbinder.

Skogen i Porsanger bidrar til mer enn klimanøytrale bilister.
Tabellen under viser at Porsanger har 2831biler/lastebiler/busser (Vegdirektoratet 31.12.15).
Årlig tilvekst i skogen i kommunen tilsvarer et opptak karbonopptak på 23 316 tonn CO_2. Dette tilsvarer årlig utslipp fra 7772 biler, altså 2,7 ganger mer enn hele bil/lastebil/bussparken i Porsanger.

	Finnmark	**Porsanger**
Skogkledt areal km^2	12500	1016
Stående volum m^3	13 230 000	1 028 045
Årlig tilvekst m^3	340300	26063
Co2 binding - tonn	27500000	2 233 000
årlig co2 binding - tonn	701 000	23 316
Årlig tilvekst tar opp CO2 utslipp av følgende antall biler	100000	7776
Antall biler/lastebiler registret pr 31.12.2014	45408	2831

MEN totalt sett vil Finnmark fylke være på den negative siden i CO_2 regnskapet.
LNG anlegget på Melkøya slipper ut 918 000 tonn CO_2 hvert år og Finnmarks årlige binding i skog er på 701 000 tonn CO_2 - altså ca. 3/4 del av utslippet på Melkøya.
Selv om utslippet av CO_2 er større enn opptaket av karbon i Kvalsund og Finnmarks skoger, så viser dette hvor viktig skogens karbonopptak er i klimasammenheng.

Det er skog i vekst (ungskog) som står for den største karbonbinderen, fordi ungskogen vokser hurtig og volumet øker raskt. Derfor bør man hogge hogstmoden skog og lagre karbonet gjennom økt bruk av tre til bygninger og andre konstruksjoner.
Senere planter man ny skog som binder mer karbon.

Trær som råtner avgir like mye karbondioksid som når tre brennes, derfor bør trevirke som ikke kan brukes til trelast, brukes til bioenergi.

På denne måten kan man erstatte både annen energi og byggematerialer som ikke er like fornybare samt unngå unødige miljøinngrep.

Noen nøkkeltall for skogen

Totalareal	**4 873**	**km²**
Vernede landarealer	1107	km²
Skogkledt areal	1016	km²
Produktivt barskogareal (taksert)	25,6	km²
Produktivt lauvskogareal (taksert)	12,1	km²
Nyttbare skogarealer (ikke taksert)	253	km²
Tilvekst/år barskog	1392	m3
Tilvekst/år lauvskog	24671	m3
Gj.snitt produksjonsevne m3/daa/år	0,16	m3
Stående volum	*1028045*	m3
Årlig hogst barskog	20	m3
Årlig hogst lauvskog	1946	m3
Antatt vedforbruk	4500	m3
Forsvarlig hogst av barskog	500	m3
Forsvarlig hogst av lauvskog	7000	m3
Innkjøpt vedvirke	2500	m3
Hogd og innkjøpt vedvirke til energi/år	12	Gwh
Karbonlager i skog	2 233 000	tonn
Karbonbinding / år	23 316	tonn
Årlig verdi av tilveksten i barskog	0,2	mill
Årlig verdi av tilveksten i lauvskog	5	mill
Årlig verdi til energi (50 øre/kwt)	6	mill
Årlig verdi av elg (levert slakteri)	1,2	mill

All skog i Porsanger kommune er definert som vernskog, det vil si at skogen tjener som ly mot annen skog, dyrket mark, bebyggelse i tillegg til at skogen hindrer erosjon, reduserer snøskred og lignende. Dette betyr at all hogst utover husbehov skal meldes til kommunen og gi en tillatelse etter skogbruksloven, naturmangfoldloven og ulike forskrifter knyttet til skogforvaltningen.

Del 3 Handlingsdel – prioriterte tiltak

Porsanger kommune har følgende prioriterte tiltak og signaler for landbruket i planperioden:

Tiltak	Mål	Når/ Frist	Ansvar
1. Temakart for jordbruk legges inn i arealplanen	-synliggjøre landbrukets interesser -Grunnlag for bestemmelser og hensynsoner i kommuneplanprosessen -sektorinnspill i kommuneplanens arealdel	2017	Teknisk avdeling
2. Landbruksforvaltningen og landbruksnæringen involveres i utarbeidelse av kommunal samfunnsplan og arealplan, næringsplan, temaplaner mfl	-synliggjøre landbrukets interesser, verdier og samfunnsansvar -grunnlag for bla bestemmelser og hensynsoner i kommuneplanprosessen -sikre forutsigbarhet i arealbruken for landbruket	2017-	Porsanger kommune
3. *Prosjekt nydyrking:* Gjennomføre en analyse av areal som kan være er aktuelle for nydyrking med tilhørende utarbeidelse av temakart for dette. Kostnadsberegnet til: 60 000,-x 2 år	-kunnskapsgrunnlag for å opplyse grunneiere med velegnet dyrkbart areal -kunnskapsgrunnlag for politikerne om status for dyrkingspotensialet i kommunen og ved saksbehandling. -gi grunnlag for utvikling av landbruket	2017/2018	Landbruks-kontoret
4. Føringer i dispensasjonssaker: Minst mulig omdisponering av jordbrukets produksjonsarealer dvs dyrka og dyrbar jord	-opprettholde et strengt jordvern i forvaltningsutøvelsen -gi grunnlag for utvikling av landbruket	2017-jevnlig	Porsanger kommune
5. Konsesjonsloven og bestemmelsen etter bo- og driveplikt skal brukes aktivt. 6. Stimuleres til at eiere på bruk som er lagt ned skal selge jorda til aktive brukere.	Opprettholdelse av drivverdige bruk og gode løsninger for de som har behov for å eie eller leie jord Sikre areal til jordbruksformål Håndheving av driveplikten jordlovens § 8 og konsesjonsloven	jevnlig	Porsanger kommune
7. Prosjekt SápmiAgri: Videreføre jordbruk og vekstprosjekt på jordbruk sammen med samarbeidende kommuner Kostnadsberegnet til: 130 000,-x 3 år	-skape positiv utvikling i jordbruket i kommunene Porsanger, Kautokeino, Karasjok, Tana og Nesseby. **A.** Økt bedriftsovertakelse og etablering i jordbruksnæringen. **B.** Økt aktivitet innen nybygging, ombygging og renovering av landbruksbygg **C.** Bedre bedriftsøkonomi, mer kompetanse og bedre omdømme for landbruksnæringen. -gi grunnlag for utvikling av landbruket, økt aktivitet og nye tiltak innen landbruksnæringen	2017-2020	Porsanger kommune Styret og prosjekt-leder for prosjektet
8. Prosjekt: brakk jord Kostnadsramme: 20 000	Få mer jord som ligger brakk i drift i tråd med jordlovens § 8 om driveplikt	2017	Landbruks-kontoret
9. Informasjonsskriv til eierne om driveplikt og føringer for landbrukseiendommer	Ta i bruk jorder som ikke er i bruk Forståelse for hva det vil si å eie en landbrukseiendom	2017	Landbruks-kontoret

Tiltak	Mål	Når/ Frist	Ansvar
10. Sesongbasert info i media/nettside bla om beitetider, regler i beite, hundeloven - sendes ut informasjon til næringen og andre aktører som bruker utmarka	Unngå løshunder og skade på bufe, sikre kunnskap i befolkningen om næringens drift	Årlig	Landbruks-kontoret
11. Dialog- og infomøter om jordbruk for politisk nivå, reindrifta, FeFo, landbrukets arealbehov i beiteområder	Kompetanse lovverket etv. Informasjons-/kunnskapsutveksling Samarbeid, unngå konflikter	Febr/ mars hvert år	Porsanger kommune
12. Se på muligheter for egne kommunale forskrifter/ retningslinjer/ vedtekter og revideringer av eksisterende som berører næringen, eks beitetid, handyr på beite, båndtvang, forbud mot ulike gjerdetyper, gjerdeplikt, kårbolig	Bedre dyrevelferden og begrense konflikter i utmarksbeite	2017/2018	Landbruks-kontoret
13. Infrastruktur landbruksveier: Jobbe med løsninger for private landbruksveier som også benyttes av kommunens befolkning og tilreisende, eks gjennom kommunale avtaler om veivedlikehold eller bomveg	Sikring av landbruksvei bla Algasenouvdaveien som benyttes til rekreasjonsområdet(BLAD) og Gåradakveien	2017/2018	Porsanger kommune
14. Det legges opp til restriktiv holdning til spredd hyttebygging/dispensasjoner fra arealplanen til fradeling av tomter til fritidsformål i beiteområder og LNF-områder. 15. Fritidsbebyggelse konsentreres til regulerte områder.	Sikre arealgrunnlag for matproduksjon Sikre beiteområder		Porsanger kommune
16. Fremheve Inn på tunet gårder og muligheter for tilrettelagte aktiviteter for ulike brukergrupper	Omdømmebygging, goodwill, nasjonalt satsingsprogram Vurdere muligheter for eget prosjekt	2018	Næringen og Porsanger kommune
17. Videreføre kommunalt driftstilskudd til veterinærene og interkommunalt samarbeid om veterinærvakt	Sikre veterinærdekning og veterinærer til lovpålagt kommunalt ansvar for veterinærvakt	Årlig	Porsanger kommune
18. Regionale miljøtilskudd: informere om tiltak som reduserer forurensing og fremmer verdiene i kulturlandskapet, samt veiledning ved søknad	Økt ivaretaking av verdier som ivaretas gjennom regionale miljøprogram gjennom å øke antall søkere Nasjonalt satsingsprogram og regionale føringer	Årlig	Landbruks-kontoret
19. Oppdatert SMIL-plan Revidere retningslinjer og kommunal tiltaksstrategi for bruk av tilskudd til spesielle miljøtiltak i jordbrukets kulturlandskap.	Jf nasjonale mål om ivaretaking av kulturlandskap og minske forurensing gjennom søknader med mange gode tiltak	2017 og ellers ved behov	Landbruks-kontoret

Tiltak	Mål	Når/ Frist	Ansvar
20. Skjøtsel/vedlikehold av kulturlandskap gjennom bla aktiv beiting av landbrukets miljøgoder gjennom bla SMIL-midler	Ivareta og fremheve landbrukets miljøgoder slik at det kan komme allmennheten til gode Stolthet Nasjonalt satsingsprogram	jevnlig	Porsanger kommune
21. Fremheving av mulighetene knyttet til Landbrukets kulturlandskap	Porsanger skal bevare estetiske, biologiske og produksjonsmessige verdier i sitt kulturlandskap	jevnlig	Porsanger kommune
22. Fremheving av mulighetene knyttet til utvalgt kulturlandskapsområde 23. Forvaltningsplan Goarahat og Sandvikhalvøya – utvalgt kulturlandskap	Stolthet Fremheve kulturlandbrukets miljøgoder slik at det kan komme allmennheten til gode, sikre estetiske landskapsrom, biologiske variasjoner, historiske verdier Føringer annet planarbeid Goarahat og Sandvikhalvøya-Utvalgt kulturlandskap: fyrtårn for mat og kulturlandskap i Finnmark Nasjonalt satsingsprogram	jevnlig	Porsanger kommune
24. Prosjekt: brosjyrer om kulturlandskap Kostnadsramme: 20 000,- 25. Kontakte skoleverket for undervisningsopplegg rettet mot kulturlandskapet	Allmennheten gis økt innsikt i og forståelse for verdiene knyttet til landbrukets kulturlandskap og samspillet mellom mennesker og natur, nasjonalt satsingsprogram	2017	Porsanger kommune
26. Markedsføring av offentlige finansieringsordninger	Næringsutvikling/rekruttering Opptrapping i investeringer i driftsbygninger og driftsapparat	2017-2024	Landbruks-kontoret, prosjekt SápmiAgri
27. Stimulere til tilleggsnæring	Utvikle gårdsturisme, Inn på tunet, planteproduksjon, nisjeprodukter, gårdsutsalg, besøksgårder, kolonihage	2018-2024	Porsanger kommune og næringen
28. Støtte opp om landbruksskolen i fylket	Kunnskap, rekruttering	Ved behov	Faglagene/ Porsanger kommune
29. Landbruk blir naturlig del av lokal læreplan 30. Synliggjøre landbruket i skoleverket	Synliggjøre landbrukets interesser, verdier og samfunnsansvar Kunnskap, rekruttering	2018-2024	Porsanger kommune
31. Motivasjonsarbeid, optimisme, glede, trivsel	Gjøre gården til en attraktiv arbeidsplass for bøndene	2017-2020	SápmiAgri-prosjektet
32. Prosjekt: videreforedling av jordbruksprodukter Årlig over 3 år: 40 000,-.	-Økt sysselsetting og verdiskaping i næringen -Mat- og kulturopplevelser til tilreisende/ turistnæringen-kulturturismetrend	2017/2018 -2020	Næringen og Porsanger kommune
33. Prosjekt Næring og Rovvilt i Finnmark (NRFI) Fokus på konflikter i beitenæring, rovvilt og samfunn. 34. Effektive forebyggende og konfliktdempende tiltak, kompetanseoppbygging og informasjonstiltak. 35. Beitebruksprosjekt.	Redusere skader fra rovvilt på beitedyr og på den måten bidra til å redusere konflikten mellom næringsutøvelse og forvaltning av rovvilt. Øke antall beitedyr i utmark da det er plass til flere beitedyr. Miljøgevinster: kulturlandskap og bevaring av biologisk langfold. Forvaltningsplan rovvilt. Jobbe for videreføring av prosjektet	2017-	Porsanger kommune

Tiltak	Mål	Når/ Frist	Ansvar
36. Sette av midler på primærnæringsplanen Årlig kostnadsramme 150 000,-	Gi støtte til rekrutterings og kompetansehevingstiltak i næringen inkl nydyrking, landbruksrådgivning	Fra 2017	Porsanger kommune
37. Faktainformasjon ut til befolkning, politikkere om jordbrukets betydning for kommunen, verdiskaping og sysselsetting 38. Søke midler til å utarbeide brosjyre med utgangspunkt i landbruksplanen	Synliggjøre og skape forståelse for jordbrukets betydning for kommunen Prioritert mål å få utarbeidet brosjyre	Jevnlig 2017	Porsanger kommune
39. Informere om landbrukets miljøgoder slik som stier, skogsveier, turveier, kulturminner, kulturlandskap, biologisk mangfold, slåttemark etc	Fremheve landbrukets miljøgoder	Jevnlig	Porsanger kommune
40. Søke midler til gjennomføring av beitekartlegging i beiteområder som ikke er kartlagt	Kartlegge beiteverdier og sikre viktige beiteområder	2018	Porsanger kommune
41. Medieoppslag om landbruk	6 positive innslag pr år	Gjennom hele året	Porsanger kommune og næringen
42. Jordbank: registrere ledige landbruksarealer og jobbe med å få dem i drift, inkl ledige FeFo arealer	Rekruttering, driveplikt	2018-	Porsanger kommune, FeFo, SápmiAgri
43. Prosjekt: Nye løsninger for drift av dyrka arealer på «familielandbrukseiendommer»	Rekruttering, tilgjengeliggjøring av dyrka areal på landbrukseiendommer ute av drift Nye landbrukseiendommer med tomteareal for bygg på udyrkbar grunn på FeFo og kjøp av dyrka/dyrkbarkt areal fra private som selv har fradelt huset.	2018-	Porsanger kommune, FeFo, SápmiAgri
44. Revidere handlingsplan for beitedyr i rovdyrutsatt utmark		2017/2018	Landbruks-kontoret
45. Avklaringer knyttet til FeFo-grunn: retningslinjer for kjøp av FeFo grunn til landbrukseiendom, rettigheter ved fester i beiteområder, uklare grenser, beredskapsarealer etc	Sikre likhet i næringen Sikre næringens behov for å bla tilfredsstille beitekrav i næringen i dag Forutsigbarhet, problemløsning	2017	Porsanger kommune
46. Prosjekt: fjerning av gamle gjerder	Bedre dyrevelferd i beite	2018	Landbruks-kontoret
47. Følge opp forvaltningsplan for grågås	Følge opp må i planen gjennom årlige prosesser	2017-	Porsanger kommune

Tiltak skogen

Tiltak	Mål	Når/Frist	Ansvar
48. Holde kurs i skog og skogbruk «Tilrettelegge tema og innhold i kurs og skogdager basert på skogeiere med like forutsetninger»	Økt kompetanse Skape større oppslutning og aktivitet i skogen.	2017 - 2024	Skogbrukssjefen
49. Utrede prosjekt for økt industriell sagbruksproduksjon og nisjeprodukter fra skog.	Sagbruk: Øke avsetning av skog gjennom salg av trelast. Det er ca 500 m3 i hogstkvantum på barskog.	2019 - 2021	FeFo / Private aktører
50. Stolpeproduksjon: Prosjekt - Produsere stolper fra lokal virke.	Dagens trykkimpregnerte stolper er av dårlig kvalitet, sprekker og knekker fort	2017 - 2019	Skogbrukssjefen/ private aktører
51. Utsiktsrydding og viltforebyggende arbeid	Øke trafikksikkerhet og redusere kollisjoner mellom vilt og bil	2017 - 2020	Porsanger kommune/ Skogbrukssjefen
52. Klimaplanting: plante skog for ny trelast og karbonbinding.	Øke karbonopptaket og skape verdier i skogen	2017 - 2024	Grunneier
53. Øke skogkulturarbeidet som planting, ungskogpleie og tynning.	Øke verdiskapingen, klima- og samfunnsverdiene knyttet til skogen	2017 - 2024	Grunneier
54. Tilby skoleskogdag for barne- og ungdomsskolene.	Øke kompetansen og forståelse for skogens mangesidige betydning	2017 - 2024	Skogbrukssjefen /Porsanger kommune
55. Utrede innføring av kommunalt tilskudd til skogsbilveier.	Øke tilgjengelighet til skogressursene	2018 - 2021	Porsanger kommune
56. Oppfordre til økt bruk av norsk tre i offentlige bygg.	Øke verdiskapingen av lokale skogressurser	2017 - 2019	Finnmark treforum
57. Bruke media for profilering av skogbruket i kommunen	Bidra til godt omdømme av skognæringa	2017 - 2024	Porsanger kommune/ Skogbrukssjefen
58. Inn på tunet – implementere vedproduksjon, veistikker i bedrifter som eks AKSIS	Øke verdiskapingen av lokale skogressurser	2017 - 2024	Bedrifter

Tiltakene er ikke i prioritert rekkefølge, og vil blir fulgt opp med årlige handlingsplaner/prioriteringer, budsjett og revidering hvert 2. år.

Foreløpig kostnadstabell pr år i planperioden, tall i hele tusen(endret etter vedtak 2017)

Prosjekt/År	2017	2018	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Primærnæringsfond		150*	150	150	150	150	150	150
SápmiAgri	130	130	130					
Videreforedling		40	40	40				
Brakk jord		20						
Brosjyre om kulturlandskap		20						
Kartlegge nydyrking		60	60					

*vurderes lagt inn i økonomiplan fra 2018

Øvrige prosjekt i planen søkes eksterne midler. Prosjekt i planen som innebærer finansieringsandel fra Porsanger kommune ut over kr 20 000,- pr år legges frem for politisk behandling i hvert enkelt tilfelle. Finansieringsandel i prosjekt inntil kr 20 000,- delegeres til rådmannen.

Del 4 Kartdel

Innhold kartdel:

1. Kart som viser landbrukseiendommene i kommunen
2. Kart som viser gårdsbruk i drift pr 2015/2016
3. Kart over landbrukseiendommer i drift og landbrukseiendommer ute av drift
4. Oversiktskart over beiteområdene i kommunen
5. Detaljkart over beiteområdene og installasjoner i beitefelt
6. Kart over områder midlertidig fredet for reinbeite
7. Kart over forvaltningsområder for jerv og gaupe
8. Kart over Goarahat og Sandvikhalvøya utvalgt kulturlandskap
9. Kart over viktige naturtyper som er avhengig av slått og beite, bla naturbeitemarker og slåttemarker
10. Kart over dyrkbare arealer i deler av kommunen

Kartdelen krever fagkompetanse på kart (GIS), og er ikke på plass til endelig landbruksplandokument sendes til politisk behandling november 2016.